

NGATI-POROU O NGA RA KA HURI

Wahi iii
Na R.T.K.

He tika te mau o Ngati-Porou ki te nuinga o ratou whenua, te korenga i pau i te pakeha te hoko, i te matara o to ratou na takiwa i nga huarahi papatau o te pakeha. I matakita tonu mai te pakeha i te moana i runga i tana kaupuke ki nga pari poupu o te Whetumatarau, o Whakarara-nui, o te Kautuku, o Tawhiti, ka anuanu, ka māro te ngongo-hau o tana kaupuke ki nga wahapu ataahua i Waitemata, i Korora-reka, i Ahuriri, i Whanganui-a-Tara i Akaroa, ka mahue te tahā kikino a Ngati-Porou kia tu noa ana. I tukuna e nga kaumatua ko nga whenua o roto mo te hoko, ko nga whenua ki waho i puritia. Tae mai ki tenei ra kei te mau Apirana Ngata ki tenei oha a nga kaumatua: te pupuri i nga whenua o waho, i nga whenua papai mo te Maori. Ko etahi whenua i rihitia ki te pakeha kua hokona e ia kia hoki mai ano ki te Maori.

I runga i nga kupu mo te pupuri i te whenua, ka totoko tonu ake te ingoa o Te Mokena Kohere, ano he manawa-whenua e pupu tonu ake ana, e kore e taea te puru. He aha oti ki puru me he mea he korero tika? He korero whanui enei korero, i tatakitia ki nga nohoanga tangata, ki roto ki nga kooti whenua. Kahore rawa a Te Mokena i tu ki te aroaro o te kooti whenua; kahore ia i pai ki te hoko whenua; kahore ia i pai ki te ruuri ki te kooti; he huarahi hoki enei no te hoko. Ki te korero a Te Harawira Huriwai, i te huiri i tu ki Wharekahika i tonoa ai a Kanara Poata raua ko Rapata Wahawaha kia hokona te whenua ka whai kupu a Te Mokena ki a Wi Wanoa raua ko Te Matauru kia mau ki te whenua "hei takarotanga mo koutou me a koutou uri i muri i a koutou." (N.C.L., Puka, 39. p. 15) Ina ra e takaro nei, e ahuwhe-nua nei a Ngati-Porou i enei ra. I te whakaarahanga o te whare kooti tuatahi ki te rohe o Ngati-Porou ara ki Wai-o-Matatini ka kiia e Te Mokena kia tumataria ki te ahi, ko tana tikanga hoki he here katoa i nga whenua o Ngati-Porou—nga whenua i whakaorangia ra e ia i te muru a te Kawana-tanga. I ki a Paratene Ngata no te mataratanga o taua here ki te Tonga o te awa o Waiapu ka herca e Te Mokena ko te taha ki te raki, a ko te whenua whakamutunga a te pakeha he pou ruuri ki Puke-kioke ka turakina e te mokopuna a Te Mokena, e Te Kahaki ratou ko etahi atu i runga ano i te kupu a taua kaumatua. Ko te hara tenei i mau ai te hunga nei ki te herehere. Ko tetahi ora tenei o Ngati-Porou he herenga no nga whenua ka roa te kootitanga, ka roa hoki te hoko me te rihi ki te pakeha.

E tika pea tenei kupu: Ko te take nui i mau ai nga whenua o Ngati-Porou na te koha tangata. Ahakoa nui noa te whenua, momona ranei, ki te he te iwi no ratou nga whenua